

**FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG
do dokumentu**

„PODRECZNIK DLA POJEKTOdawców

(Projekty współpracy ponadnarodowej)” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w latach 2007-2013”

Lp.	Część dokumentu, do której odnosi się uwaga	Instytucja zgłaszająca	Treść uwagi	Uzasadnienie uwagi	Stanowisko Krajowej Instytucji Wspomagającej
1.	Strona 9, akapit 1, rozdział 1.2	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich	Po słowach w nawiasie „(zgłoszenie zmian we wniosku)” dodać zdanie: „Jednakże w przypadku projektów już zatwierdzonych do realizacji zmiana zgłoszona do wniosku wymaga zgody instytucji będącej stroną umowy o dofinansowanie projektu w ramach PO KL”.	Doprecyzowanie zapisu. Użyty termin „zgłoszenie zmian” może sugerować konieczność jedynie poinformowania instytucji będącej stroną umowy a nie konieczność uzyskania jej zgody co jest niezbędne w sytuacji zgłaszania tego typu zmian.	Uwaga uwzględniona.
2.	Strona 14, rozdział 2.2	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich	Po słowach „na etapie przygotowania projektu należy zapewnić nie tylko ekonomiczne...” dodać nawias „(to jest konkurencyjne pod względem efektywności i ceny wobec ofert istniejących na rynku w chwili przygotowywania wniosku).	Doprecyzowanie zapisu.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowany opis zaburza strukturę zdania i wprowadza zamieszanie; nie jest intencją Podręcznika tłumaczenie WSZYSTKICH zasad aplikowania; w przypadku współpracy ponadnarodowej nie zawsze kluczowa powinna być efektywność finansowa , ważniejsza powinna być jakość.
3.	Strona 17, rozdział 2.4	Centrum Rozwoju Zasobów	W zdaniu „z podmiotami z krajów niebędących członkami Unii	Należy wyeliminować sytuację, której nie można by odrzucić ze względów formalnych wniosku, który	Uwaga nieuwzględniona. Nie jest zadaniem Podręcznika

		Ludzkich	Europejskiej”, dodać zdanie, „z którymi stosunki dyplomatyczne utrzymuje Polska”.	zawierałby partnerstwo z krajem nie uznanym przez Polskę co mogłoby doprowadzić do perturbacji m.in. formalno-organizacyjnych.	dookreślać taką sytuację, niemniej zwrócono na to uwagę.
4.	Strona 24, rozdział 3.1	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich	Po słowach „Wybierając model zakładający wymianę informacji...” dodać kolejny punkt o treści: Niwelowaniu barier w dostępie dla osób niepełnosprawnych do projektu i jego rezultatów.	Zgodność z artykułem 16 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.	Uwaga nieuwzględniona. Modele są opisem zasad współpracy pomiędzy partnerami ponadnarodowymi. Poszczególne rodzaje modeli podczas planowania i realizacji projektu muszą być zgodne z prawem wspólnotowym, w tym z zasadą równości kobiet i mężczyzn oraz zasadą niedyskryminacji. Stąd też proponowany zapis w odniesieniu do konkretnego modelu jest nieadekwatny, gdyż zawarty już on jest w nadrzędnej zasadzie realizacji projektów z dofinansowaniem EFS.
5.	Strona 51, rozdział 4.1	Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich	W zdaniu „dostosowanie budynków, pomieszczeń...” dodać w nawiasie po przecinku słowa „dostępu dla osób niepełnosprawnych”.	Zgodność z artykułem 16 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r.	Uwaga uwzględniona.
6.	Pkt 2.4.1, str. 18.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego/ Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	W dokumencie jest mowa o tym, że wytyczne dotyczące projektów współpracy ponadnarodowej nie ograniczają liczby partnerów, choć zalecają, aby w realizacji współpracy ponadnarodowej nie było ich więcej niż czterech. Natomiast w Zasadach dokonywania wyboru projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (z 1 kwietnia 2009r.)	Ujednolicenie dokumentu z wytycznymi Instytucji Zarządzającej.	Uwaga nieuwzględniona. W „Zasadach dokonywania wyboru projektów w ramach PO KL jest sformułowane ograniczenie, iż projektodawca/beneficjent może złożyć maksymalnie trzy listy intencyjne, a następnie podpisać maksymalnie trzy umowy o współpracy ponadnarodowej. Jest to

			<p>czytamy: „Polski projektodawca/beneficjent może złożyć maksymalnie trzy kopie listów intencyjnych w ramach jednego wniosku o dofinansowanie projektu (będących przesłanką do podpisania maksymalnie trzech umów o współpracy ponadnarodowych).</p>		<p>ograniczenie dotyczące wyłącznie liczby listów intencyjnych i liczby umów ponadnarodowych, a nie liczby partnerów ponadnarodowych. Jeden list intencyjny (w konsekwencji: jedną umowę o współpracy ponadnarodowej) może podpisać dowolna liczba partnerów ponadnarodowych, a więc listy i umowy mogą być bilateralne (podpisywane przez dwa podmioty) lub wielostronne (podpisywane przez większą liczbę podmiotów).</p>
7.	Pkt 8.2, str. 99	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego/ Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	<p>Proponuje się dodanie zapisu informującego Projektodawców, że Instytucja Ogłaszająca Konkurs każdorazowo w dokumentacji konkursowej określa zakres możliwości uzupełnienia/korekty wniosku projektowego na etapie oceny.</p>	Doprecyzowanie zapisu w dokumencie.	<p>Uwaga nieaktualna z powodu zamiany struktury rozdziału 8.</p>
8.	Pkt 1.1, str. 6.	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego/ Departament Koordynacji Programów Operacyjnych	<p>W zapisie informującym o tym, że w ramach projektów wspierających inicjatywy lokalne nie jest możliwa realizacja projektów współpracy ponadnarodowej błędnie wskazano na Poddziałania Priorytetów 6,7,9. Powinno być: Działaniach Priorytetów VI, VII, IX.</p>	Uwaga techniczna.	Uwaga uwzględniona.
9.	całość dokumentu	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego/ Departament Koordynacji Programów	<p>Proponuje się zapis: Priorytet z dużej litery.</p>	Uwaga techniczna. Dostosowanie zapisu do pozostałych dokumentów związanych z Programem Operacyjnym Kapitał Ludzki.	<p>Uwaga uwzględniona. Proponowany zapis zostanie naniesiony przy korekcie redaktorskiej.</p>

		Operacyjnych			
10.	Rozdział 1.1	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Str. 7 Działania w tabeli – (...) przypisanie poszczególnym partnerom, angażując ich w realizację wszystkich etapów projektu	Powyższy zapis wskazuje jedynie na wyodrębnione projekty współpracy ponadnarodowej	Uwaga uwzględniona.
11.	Rozdział 1.2	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Str. 8 Niedoprecyzowany opis legendy – projekt standardowy	Niedoprecyzowany opis legendy	Uwaga uwzględniona.
12.	Rozdział 1.2	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Mało czytelna definicja projektów z komponentem ponadnarodowym. Sugeruje się zapis spójny z Wytycznymi w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL (str. 23-24, pkt. 8 b i c).	Definicja mało zrozumiała dla Wnioskodawcy	Uwaga częściowo uwzględniona. Intencją autorów było opisanie projektów z komponentem ponadnarodowym w inny sposób niż to zostało ujęte w <i>Wytycznych w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> , po to aby lepiej wyjaśnić specyfikę projektu. Z tego też względu dodano wizualizację.

13.	Rozdział 2.4	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Zapis zawarty w ostatnim akapicie rozdziału 2.4 jest niekompletny. Sugeruje się zamieszczenie następującej informacji: W przypadku, gdy pomiędzy poszczególnymi partnerami ponadnarodowymi planowana jest wzajemna współpraca – formułuje się jeden list intencji podpisany przez wszystkich partnerów zagranicznych. W sytuacji, gdy polski projektodawca nawiązuje współpracę z każdym partnerem z osobna (pomiędzy poszczególnymi partnerami zagranicznymi polskiego projektodawcy nie dochodzi do współpracy – podpisuje listy intencyjne z każdym z nich oddzielnie. Możliwe jest też wystąpienie jednocześnie dwóch w/w przypadków – podpisuje się wówczas listy intencyjne odpowiednio do powyższego opisu.	Niekompletny zapis	Uwaga uwzględniona. Aby uniknąć powtarzania zapisów z <i>Zasad dokonywania wyboru projektów w ramach PO KL i Zaleceń dla IP/IP2 w zakresie projektów współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> poszerzono opis o przykład.
14.	Rozdział 2.4.4	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Zaleca się skrócenie drugiego adresu strony internetowej wskazanej jako narzędzie poszukiwania partnerów ponadnarodowych do formy: http://www.leonardo.org.uk/partnersearch	Wskazany w niniejszym dokumencie adres jest nieaktywny	Uwaga uwzględniona.
15.	Rozdział 2.4.5	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd	Zaleca się zamieszczenie zapisu: Zgodnie z art. 28a ust. 4 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (patrz: pkt. 3.2 niniejszej dokumentacji) polski	Doprecyzowanie zapisów	Uwaga uwzględniona. Wprowadzono dodatkowy punkt. Informacje dotyczące stosowania ustawy mogą się znaleźć w dokumentacji

		Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Projektodawca jest zobowiązany do ogłoszenia otwartego naboru partnerów w dzienniku ogólnopolskim lub lokalnym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Ze względu na specyfikę współpracy ponadnarodowej, zaleca się aby podmiot przeprowadzający nabór na partnera zagranicznego opublikował ogłoszenie również w języku roboczym kraju reprezentowanego przez partnera zagranicznego. W związku z koniecznością stosowania ustawodawstwa krajowego zaleca się poinformowanie partnera/partnerów zagranicznych o odbywającym się naborze partnerów.		konkursowej.
16.	Całość dokumentu	Związek Rzemiosła Polskiego	Przygotowany projekt podręcznika w założeniu ma wspierać przyszłych projektodawców zainteresowanych współpracą ponadnarodową i takie zadanie spełnia faktycznie. W przystępny sposób zaprezentowano m.in. różne metody zarządzania projektem, doboru partnerów (z oceną ryzyka partnerstwa włącznie). Dobrym pomysłem było także załączenie glosariusza, co pozwoli uniknąć niejasności. Choć przedstawione rozwiązania w zakresie oceny formalnej i merytorycznej wniosku nie budzą zastrzeżeń, to sugerujemy upraszczanie procedur dla beneficjentów, wszędzie tam gdzie	Przedstawiony projekt podręcznika powinien spełnić swoje zadanie. Autorzy wiele miejsca poświęcili przykładom i przydatnym narzędziom. Cieszy fakt wykorzystania doświadczeń z projektów realizowanych w ramach IW EQUAL (i przeprowadzonych w ich ramach wizyt studyjnych). Szkoda byłoby gdyby taka wiedza nie została wykorzystana. Warto docenić pracę autorów, którzy przedstawili ciekawe narzędzia m.in. do szacowania poziomu ryzyka projektu współpracy ponadnarodowej i wskazali często popełniane przez projektodawców błędy. Nasuwa się jedynie refleksja - szkoda, że nie było takich instrumentów w momencie uruchamiania PO KL (z drugiej strony wiadomo, że na podsumowanie pewnych działań i wyciągnięcie wniosków również potrzeba czasu).	Dziękujemy za tę uwagę.

			będzie to tylko możliwe. Generalnie Podręcznik powinien być pomocnym narzędziem w tworzeniu projektów współpracy ponadnarodowej (nadrzędne będą wspomniane w dokumencie Wytyczne)		
17.	4.5 Na czym polega zarządzanie finansowe w projekcie współpracy ponadnarodowej	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie	Rozszerzenie zapisu dotyczącego operacji walutowych w ramach POKL w walutach obcych (str. 69)	Ze względu na specyfikę projektów współpracy ponadnarodowej poszczególne warianty dokonywania płatności w walutach obcych, a następnie sposób ich poprawnego rozliczenia w ramach realizowanego projektu, powinny być bardziej szczegółowo opisane	Uwaga uwzględniona. Poszerzono zapisy dotyczące operacji walutowych.
18.	4.5 Na czym polega zarządzanie finansowe w projekcie współpracy ponadnarodowej	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie	Uszczegółowienie opisu dokumentu finansowego na str. 71	Niniejsza propozycja opisu powinna być jeszcze rozszerzona o dodatkowy element – opis wydatku	Uwaga nieuwzględniona. W Podręczniku został przedstawiony zakres opisu wymagany zgodnie z <i>Zasadami finansowania PO KL</i> . Ponadto nie jest jasne w jaki sposób należy rozumieć pojęcie „opis wydatku”.
19.	2.2 Jak określić wartość dodaną współpracy ponadnarodowej?	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie	Podkreślenie konieczności zawarcia szczegółowego opisu wartości dodanej w pkt. 3.4 wniosku o dofinansowanie	Ze względu na wagę tego zapisu oraz liczne błędy popełniane przez projektodawców w tym zakresie, wydaje się koniecznym bezpośrednie wskazanie właściwego miejsca umieszczenia szczegółowego opisu wartości dodanej wygenerowanej wyniku realizacji projektu	Uwaga uwzględniona.
20.	8.2 Jakie modele współpracy ponadnarodowej przyjąć, by	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie	Projektodawca składając wniosek o dofinansowanie powinien określić według jakiego modelu (modeli) współpracy ponadnarodowej będzie korzystał realizując projekt	Informacja o realizacji projektu współpracy ponadnarodowej według określonego modelu powinna być zawarta w konkretnym pkt (3.1 lub 3.3) wniosku o dofinansowanie	Uwaga nieuwzględniona. Model/modeli, w ramach którego będzie realizowana współpraca ponadnarodowa, zależą od specyfiki danego projektu, zatem opisy

	zrealizować cele projektu				odnoszące się do modeli mogą być zamieszczone w różnych punktach wniosku o dofinansowanie (3.1/ 3.2/ 3.3/ 3.4).
21.	Uwaga ogólna:	Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie	Ze względu na dużą liczbę różnego rodzaju wytycznych i podręczników, których znajomość wymagana jest na etapie przygotowywania wniosku o dofinansowanie, aby nie tworzyć dodatkowego dokumentu programowego, zasadnym wydaje się ujęcie zasad przygotowywania projektów współpracy ponadnarodowej, jako odrębny rozdział w Podręczniku przygotowywania wniosków o dofinansowanie w ramach POKL.		Uwaga nieuwzględniona. <i>Podręcznik przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów PO KL</i> zawiera informacje dotyczące zasad przygotowywania projektów współpracy ponadnarodowej. Zgodnie z decyzją IZ/KIW, omawiany Podręcznik dla projektodawców ma stanowić odrębną publikację.
22.	Załączniki	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie	Zamieszczenie wzoru minimalnego zakresu umowy partnerskiej oraz wzoru listu intencyjnego	Załączenie wymienionych dokumentów pozwoli na lepsze przygotowanie wniosku aplikacyjnego oraz niezbędnych dokumentów do otrzymania dofinansowania w ramach konkursu	Uwaga uwzględniona.
23.	Str. 10, pkt . 1.4	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	tzw. wartość dodana (...) niepodważalny zysk dodatkowy	Zdaniem IP2 w KPRM wprowadzanie do podręcznika dla projektodawców nowego terminu zysk (lub tłumaczenia przez zysk innego terminu) jest niecelowe i wprowadza niespójność informacyjną. Termin wartości dodanej został zdefiniowany w „Podręczniku przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów w ramach POKL” Rekomendacja IP2 w KPRM: - usunięcie słowa zysk - stosowanie elementów definicyjnych z „Podręcznika przygotowania wniosków” dot. wartości dodanej i	Uwaga częściowo uwzględniona. Pojęcie wartości dodanej zostało rozwinięte w podrozdziale 2.2. Wprowadzenie określenia „zysk” to poszukiwanie nowego spojrzenia na kluczową dla projektów wartość dodaną w celu lepszego wyjaśnienia

				współpracy ponadnarodowej (str. 36 i 37) - ew. stosowanie terminu dodatkowe korzyści odnoszące się do rezultatów	pojęcia. Ze względu na kontrowersje wprowadzono określenie korzyść
24.	Str. 10, pkt . 1.4	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	projekt (...) musi generować rzeczywistą wartość dodaną	Zdanie zbędne – nierzeczywista wartość dodana nie jest wartością dodaną	Uwaga nieuwzględniona. Określenie użyte analogicznie do zapisu w <i>Wytocznych w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej</i> w ramach PO KL, podrozdział 6.2, podpunkt 2 (w znaczeniu – konkretna, występująca w rzeczywistości, a nie tylko w opisie). Zgodnie z <i>Wytocznymi</i> : „W przypadku projektów współpracy ponadnarodowej zadaniem projektodawców i beneficjentów jest wykazanie rzeczywistej wartości dodanej wynikającej ze współpracy ponadnarodowej.”
25.	Str. 11, pkt 1.5	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	Schemat „Projektodawca – aplikujący”	Z uwagi na dotychczasową praktykę rekomendujemy dodanie „Projektodawca – aplikujący (wnioskodawca)”	Uwaga nieuwzględniona . Zgodnie z obowiązującą definicją „podmiot aplikujący o środki na realizację projektu, do czasu podpisania umowy o dofinansowanie projektu” określony jest mianem „projektodawcy”.
26.	Str. 13, pkt 2.1	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	5 akapit, (np. tworzeniu wspólnego rezultatu, produktu)	(np. tworzeniu wspólnego rezultatu, produktu, efektów i wpływu dla obu/wszystkich partnerów)	Uwaga nieuwzględniona. Ze względu na brak w powszechnej świadomości podziału na 3 poziomy efektów, porzeczano na określeniu „rezultaty” (aby uniknąć konieczności wprowadzania definicji i wyjaśnień, które nie

					należą do meritum Podręcznika).
27.	Str. 56, pkt 1 i 2	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	W tytułach akapitów jest wprowadzony termin „obliczanie wysokości narzutu”	Narzut jest terminem stosowanym m. in. w szkolnictwie wyższym i jednostkach naukowych (np. PAN) i często jest określany procentowo niezależnie od realnych kosztów (np. 15%, 30% projektu). Za pomocą narzutu w projektach komercyjnych określa się często rentowność projektu. M.in. z tego powodu w Systemie Realizacji PO KL konsekwentnie stosowany jest termin „koszty pośrednie”. „Zasady finansowania” oraz „Wytyczne” dot. kwalifikowalności kosztów nie wymieniają terminu „narzut”. Z tego względu rekomendujemy również w tytułach tych akapitów konsekwentne stosowanie zwrotu „koszty pośrednie”	Uwaga uwzględniona.
28.	Uwaga ogólna 1	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Zbyt mało miejsca poświęcono stronie technicznej przygotowania projektu ponadnarodowego, koncentrując się na wskazówkach „miękkich”, które są bardzo ważne, ale nie przekładają się bezpośrednio na stronę techniczną (przygotowanie projektu i wniosku) oraz merytoryczną – wykazanie celowości, jakości, wartości dodanej, itp.	Podręcznik w dużym stopniu koncentruje się na wskazówkach dot. aspektów „miękkich”, np. różnice kulturowe, problemy komunikacji, ogólne zasady współpracy z partnerami, zarządzania projektem, w szczególności projektem ponadnarodowym, itp. Brakuje wskazówek technicznych dot. przygotowania projektu – wniosku. Wskazano, że budżet zawarty we wniosku dotyczy działań realizowanych przez partnera/-ów polskich. Nie wskazano, czy wniosek obejmuje opis całego projektu, czy tylko działań polskiego partnera/-ów. Brakuje wyjaśnienia gdzie pokazać zadania w projekcie, jako całości. Podręcznik odnosi się tylko do budżetu, który to jako całość zawarty zostanie w umowie ponadnarodowej. Przy takim układzie nie można pokazać spójności wniosku, w pełni wykazać wartości dodanej, trwałości itp. Podręcznik w żadnym zakresie nie odnosi się do polityk wspólnotowych, w szczególności polityki równości szans kobiet i mężczyzn. Brak jakiegokolwiek przykładu uzasadnienia dot. równości szans kobiet i mężczyzn, w szczególności w odniesieniu do poszczególnych modeli współpracy.	Uwaga nieuwzględniona. Celem Podręcznika jest uzupełnienie wiedzy projektodawców o aspekty specyficzne dla projektów współpracy ponadnarodowej, nie zaś powtarzanie informacji zawartych w dokumentach programowych, które odnoszą się do wszystkich projektów, w tym projektów współpracy ponadnarodowej. Wniosek o dofinansowanie składany w PO KL koncentruje się na celach, rezultatach, produktach, kosztach itp., które będą realizowane/finansowane w ramach PO KL (wyjątkiem jest opis działań, który powinien uwzględniać wszystkie działania prowadzone we współpracy ponadnarodowej, bez względu na źródło ich

					finansowania). Szczegółowy opis współpracy w ramach partnerstwa ponadnarodowego, która może wykraczać poza PO KL, będzie przedstawiony w umowie o współpracy ponadnarodowej.
29.	Uwaga ogólna 2	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Wskazówki zawarte w podręczniku pomijają projekty systemowe, w szczególności realizowane przez instytucje publiczne (sektora finansów publicznych) i wynikające z tego konsekwencje.	Podręcznik został przygotowany dla projektów realizowanych w trybie konkursowym. Całkowicie pomija projekty systemowe. Można przyjąć, że ogólne zasady są takie same, jednak należałoby zidentyfikować i wskazać te przypadki, które odróżniają projekty konkursowe i systemowe. Jednym z nich jest Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, wprowadzająca obowiązek wyboru przez jednostki sektora finansów publicznych (wdrażają projekty systemowe) w trybie konkursowym partnerów spoza sektora finansów publicznych. Ten aspekt całkowicie pominięto w podręczniku.	Uwaga nieuwzględniona. Zapisy Podręcznika odnoszą się zarówno do projektów systemowych, jak również do projektów zgłaszanych w odpowiedzi na konkurs. Obowiązek wyboru partnera spoza sektora finansów publicznych przez jednostki z sektora finansów publicznych, z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania podmiotów, dotyczy zarówno trybu systemowego jak i konkursowego. Tryb ten nie stanowi zatem elementu różnicującego.
30.	Rozdz. 2.3 (str. 16)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	pkt 4: zsynchronizujemy aplikowanie - brak wskazówek jak postępować w sytuacji, gdy np.: - możliwe terminy aplikowania o środki w poszczególnych krajach są bardzo od siebie odległe, - partner zagraniczny pochodzi spoza UE, - partner zagraniczny nie otrzymuje dofinansowania, wypada z partnerstwa, jego zadania nie mogą być zrealizowane,	Pkt. 4 stanowi jeden z najważniejszych aspektów budowania partnerstwa i przygotowania harmonogramu działań. Zapis jednoznacznie potwierdza założenie, że udział partnera/-ów w projekcie jest uzależniony od pozyskania środków na sfinansowanie swoich działań poprzez dofinansowanie projektu ze środków programu (EFS, innych). Przyjęty w Polsce system wdrażania projektów współpracy ponadnarodowej wykluczy możliwość udziału w projekcie tym partnerom zagranicznym, którzy zmuszeni są aplikować o środki w swoim kraju, z zasady wg innego harmonogramu konkursów, środków nie pozyskają (projekt nie uzyska dofinansowania) lub pochodząc z kraju spoza UE nie mają możliwości	Uwaga nieuwzględniona. Udział partnerów w projekcie może być finansowany z różnych źródeł (z krajowych źródeł finansowania, ze środków własnych itp.), nie musi być w każdym wypadku finansowany w oparciu o środki pozyskane w ramach programu finansowanego przez Unię Europejską. Jeśli jednak partnerzy planują aplikowanie o środki w ramach takich programów, planując projekt

				<p>uzyskania dofinansowania z innych źródeł. Takie sytuacje mogą spowodować poważne opóźnienia zarówno na etapie składania wniosku, jak i realizacji działań, szczególnie w sytuacji, gdy partner zadeklaruje finansowanie działań z projektu złożonego w swoim kraju, a dofinansowania nie uzyska lub harmonogramy konkursów w krajach partnerskich znacząco odbiegają od harmonogramów w Polsce, co spowoduje pozyskanie środków na późnym etapie realizacji projektu współpracy ponadnarodowej. Przy tak skonstruowanym modelu wdrażania wykluczeni zostaną partnerzy merytorycznie niezbędni do udziału w projekcie na rzecz partnerów, którzy posiadają środki, a nie zawsze w pełni wpisują się w projekt. Dodatkowo nie określono, czy partnerzy muszą przedstawić gwarancje, że mają zapewnione środki, czy też odbywa się to na zasadzie deklaracji w liście intencyjnym (środki mają lub je pozyskają), a później w umowie ponadnarodowej.</p>	<p>powinni wziąć pod uwagę różne terminy konkursów, a także ryzyko związane z odrzuceniem projektu. Projektodawca ponosi ryzyko współpracy z partnerami i musi zadbać o jasne sformułowanie zasad już na etapie przygotowawczym, zanim zdecyduje się na realizację projektu. Nie ma obowiązku przedstawienia przez partnerów gwarancji, że posiadają środki na finansowanie działań. Informacja taka może się znaleźć w liście intencyjnym oraz w umowie o współpracy ponadnarodowej, jeśli IP/IP2 zmodyfikuje wzór listu/umowy w tym zakresie. Projektodawca nie może zmienić wzoru listu/umowy w tym zakresie, chyba że umowa jest składana jednocześnie w ramach PO KL oraz w innych programach operacyjnych finansowanych przez EFS lub w ramach europejskich źródeł finansowania, o ile wymagają tego dokumenty programowe. Zmiana taka musi być wprowadzona w porozumieniu z IP/IP2.</p>
31.	Rozdz. 2.4 (str. 17)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Zapis „Istnieje też możliwość skonstruowania projektu, w którym polski projektodawca na różnych etapach realizacji współpracuje z różnymi partnerami bez	Może przypuszczać, że dotyczy to przypadku, kiedy w ramach jednego projektu zawarte zostały np. trzy umowy ponadnarodowe, każda z różnymi partnerami (trzy partnerstwa) i współpraca dotyczy różnych aspektów, np. grupowanych tematycznie (problemowo).	Uwaga częściowo uwzględniona.

			podpisywania jednej wspólnej umowy” wymaga szczegółowego wyjaśnienia.	Taka sytuacja będzie się również przekładała na zasady zarządzania projektem, zasady komunikacji, itp. Ten aspekt został pominięty, a jest ważny, bo daje możliwość osiągnięcia przez beneficjenta zamierzonych celów w sytuacji, gdy nie wszystkie podmioty zagraniczne muszą wchodzić do jednego dużego partnerstwa. Jest to również element dotyczący projektu systemowego (patrz uwaga 2).	
32.	Rozdz. 2.4.4 (str. 19)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Opis dot. poszukiwania partnerów nie uwzględnia trybu konkursowego, do stosowania którego zobowiązane są jednostki finansów publicznych, gdy poszukują partnerów spoza sektora finansów publicznych.	Podręcznik nie uwzględnia przypadku wynikającego z Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zgodnie z którą jednostki sektora finansów publicznych poszukujące partnerów spoza sektora finansów publicznych zobowiązane są do stosowania trybu konkursowego. Brakuje wyjaśnienia, w jaki sposób przeprowadzić postępowanie konkursowe na partnera zagranicznego: gdzie, w jaki sposób publikować ogłoszenia w wymiarze ponadnarodowym. Brak informacji, czy podane bazy dają możliwość np. publikowania ogłoszeń o konkursie na wybór partnera zagranicznego. Nie wskazano na potencjalne możliwości współpracy / pośredniczenia przez krajowych koordynatorów, o ile jest to możliwe. Nie zawarto wyjaśnienia, czy instytucje działające jako podmioty komercyjne/ prywatne, wyłonione w przetargach na pełnienie funkcji IZ/IP/IP2 (w krajach UE) również podlegają trybowi konkursowemu na wybór partnera. Brak informacji w jaki sposób oceniać status partnerów pochodzących z innych krajów z punktu widzenia przynależności do sektora finansów publicznych (deklaracja, oświadczenie, inne wymagane dokumenty) – trzeba brać pod uwagę odmiennosć systemów prawnych oraz fakt, że ewentualne dokumenty rejestrowe funkcjonują w językach narodowych - czy w takim przypadku wymagane jest np. tłumaczenie przysięgłe, czy inna forma dowodu (element projektów systemowych wdrażanych przez jednostki sektora finansów publicznych – patrz uwaga 2). Zachodzi niebezpieczeństwo, że tryb konkursowy na	Uwaga nieuwzględniona. Ustawa nakłada obowiązek ogłoszenia naboru w dzienniku ogólnopolskim/lokalnym oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, co nie wyklucza zamieszczenia ogłoszeń także w innych dziennikach polskich/zagranicznych, na stronach internetowych, pozostałych miejscach łatwo dostępnych dla potencjalnych partnerów ponadnarodowych albo wykorzystania innych form komunikacji. W bazach wskazywany jest jedynie typ organizacji, ewentualnie krótka charakterystyka organizacji – weryfikacja statusu prawnego wymaga zatem skontaktowania się z konkretną instytucją. Ustawę stosuje się do wyboru podmiotów „spoza sektora finansów publicznych”. Ocena podmiotów zagranicznych powinna być dokonana z punktu widzenia statusu jednostki finansów publicznych analogicznie do oceny

				<p>wybór partnerów zagranicznych stanie się fikcją, a każdy wybór będzie mógł zostać zakwestionowany jako niezgodny z ustawą.</p>	<p>podmiotów polskich, tj. pod kątem zgodności z art. 4 Ustawy o finansach publicznych. Np. jeśli podmiot, o którym mowa w ustawie, planuje nawiązać współpracę z władzami miejskimi lub IZ/IP w innym kraju, wówczas nie musi dawać ogłoszenia.</p> <p><i>W odniesieniu do określenia źródeł dostępu do informacji (np. regulacje prawne, instytucje, dokumenty), wg których można sprawdzić status potencjalnego partnera lub określenie standardu minimum, aby partner mógł być uznany za jednostkę sektora finansów publicznych; w przypadkach, gdy system prawny danego kraju nie przewiduje takiego statusu lub reguluje go w odmienny sposób niż prawo polskie, co może powodować konflikt z ustawą.</i></p> <p>Dokumenty, o których mowa powyżej, będą różnić się w zależności od kraju i charakteru danego podmiotu. Decyzję co do wymogu ich przedstawienia podejmuje każdorazowo projektodawca. Należy jednak mieć na uwadze, iż w związku z brakiem przepływów finansowych z partnerami ponadnarodowymi, wymagania w stosunku do tych partnerów</p>
--	--	--	--	---	---

					<p>powinny być mniejsze niż w stosunku do partnerów krajowych.</p> <p><i>Jak traktować podmioty pełniące rolę IZ/IP, wybrane w przetargach, działające jako podmioty komercyjne; konkurs na wybór tego typu partnerów staje się bezprzedmiotowy, przy czym odstąpienie od konkursu jest sprzeczne z ustawą. W takiej sytuacji, weryfikując status prawny instytucji zagranicznej z punktu widzenia statusu polskiej jednostki finansów publicznych, należy wziąć pod uwagę rolę, jaką dana instytucja spełnia podczas realizacji projektu. W podanym przykładzie, nie będzie zatem konieczności ogłoszenia naboru.</i></p>
33.	Rozdz. 3.1 (str. 23-29)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Opis modeli współpracy skupia się na zakresie merytorycznym. Pomija aspekt finansowy – dopuszczonych możliwości finansowania przez partnera/-ów polskich działań przypisanych dla partnerów zagranicznych lub finansowania działań w kraju partnera.	Zasadnym byłoby podanie konkretnych przykładów, które działania i w jakim zakresie mogą być finansowane w całości przez partnera polskiego, które ewidentnie wymagają finansowania przez partnera/-ów zagranicznych, w jakim zakresie. Opisy podane w części dot. aspektów finansowych są ogólne. W tym wypadku należałoby odnieść się do konkretnych modeli współpracy, podać przykłady. W przeciwnym przypadku można spodziewać się, że realizowane projekty będą koncentrować się wyłącznie na modelu/-ach obejmujących transfer wiedzy do Polski, bo te będą najprostsze i nie będą wymagały od partnerów zagranicznych zdobywania środków na pokrycie kosztów udziału w projekcie, realizowanym de facto wyłącznie w interesie strony polskiej.	Uwaga częściowo uwzględniona. Co do zasady realizacja poszczególnych modeli nie narzuca i nie powoduje, iż dany sposób rozliczania wybieramy przy modelu nr 1 czy nr 2. Jeśli chodzi o uwagę związaną z faktem, że beneficjenci będą wybierali prostsze modele, rozwiązują to <i>Zalecenia dla IP/IP2 w zakresie projektów współpracy ponadnarodowej konkursowej ramach PO KL</i> (łączenie modeli, modele

				<p>Wykluczone będą modele zakładające wypracowywanie wspólnych rozwiązań, bo brak harmonizacji działań pomiędzy poszczególnymi krajami, wykluczą lub bardzo poważnie ograniczą możliwość pozyskania środków przez partnerów zagranicznych w swoich krajach, zwłaszcza w krajach poza UE.</p> <p>Zasady finansowania projektów ponadarowych przyjętych w Polsce wykluczają / poważnie ograniczają możliwość przekazywania środków partnerom zagranicznym na realizację ich zadań w ramach projektu. Jednocześnie pojawiają się „furtki”, które de facto są zaprzeczeniem ogólnej zasady, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - partner wykonuje powierzone mu zadania w projekcie w swoim kraju, faktury/ wystawiane są na partnera polskiego, który za nie płaci, - partner zagraniczny realizuje zadanie w Polsce – np. wysła trenera/eksperta, któremu płaci partner polski. Co w przypadku, gdy trenerem/ekspertem jest pracownik partnera. De facto środki i tak przepływają do partnera zagranicznego. - zakup usługi od wykonawcy zagranicznego w przetargu przeprowadzonym przez partnera zagranicznego, gdy płatnikiem za te usługi jest partner polski (teoretycznie możliwe), <p>Są to tylko trzy przykłady, w tym dwa wskazane w podręczniku, na potwierdzenie, że istnieje wiele możliwości obejścia ogólnej zasady, a z drugiej strony wprowadzone ograniczenie jest ograniczeniem sztucznym, bo i tak środki te w różnych formach mogą trafiać do partnerów zagranicznych na finansowanie ich działań w projekcie, zarówno w formach dopuszczalnych jak i tych mniej formalnych (jest to również jeden z aspektów projektów systemowych – patrz uwaga 2).</p>	<p>preferowane). Dodano przykłady zastosowania zasad w kontekście modeli w rozdziale 4. Uwagi w kontekście ustawy <i>Prawo Zamówień Publicznych</i> zostały uwzględnione w Podręczniku poprzez sprecyzowanie zasad stosowania PZP (zgodnie z obowiązującymi dokumentami).</p>
34.	Rozdz. 3.3 (str. 31)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	<p>Procedury wyboru wykonawców – wybór wykonawcy poszczególnych części projektu.</p> <p>Podany opis sugeruje, że</p>	<p>Intencją autorów było chyba wskazanie, że zakup niektórych usług finansowanych ze środków publicznych musi przebiegać zgodnie z ustawą PZP lub podobnymi regulacjami w krajach partnerów. Nie chodzi chyba o to, że poszczególne części projektu mogą być zlecone</p>	<p>Uwaga uwzględniona.</p>

			poszczególne części projektu mogą być zlecone podmiotom zewnętrznym – wykonawcom poszczególnych części.	wykonawcy zewnętrznemu (podwykonawcy), a bardziej o to, że niektóre działania / usługi muszą/mogą być realizowane w formie zamówienia w trybie ustawy PZP (w Polsce) lub właściwych regulacji w krajach partnerów, np. przeprowadzenie badań, druk materiałów (publikacji, materiałów promocyjnych, przygotowanie gadżetów reklamowych, itp.). Odniesienie się do „poszczególnych części projektu” sugeruje, że właściwie większość zadań w projekcie może być zlecona na zewnątrz.	
35.	Rozdz. 4.1 (str. 49)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Podstawowym dokumentem potwierdzającym wystąpienie wydatku jest faktura.	Dokumentem potwierdzającym wystąpienie wydatku jest dopiero zapłacona faktura, zapłacony rachunek, wypłacone wynagrodzenia, czy dokonane płatności z tytułu narzutów na płace, co może być potwierdzone wyciągiem bankowym lub raportem kasowym. Otrzymanie faktury, rachunku, przygotowana lista płac, potwierdza koszt, a nie wydatek, który to podlega rozliczeniu. Wyjątkiem są zestawienia wewnętrzne dot. amortyzacji budynków, środków trwałych (uznawane jako podstawa do rozliczenia, chociaż ze swojej natury są kosztem a nie wydatkiem). Informacja, kiedy wydatek można uznać za kwalifikowany, tj. udokumentowanie, że został dokonany, zawarta została dopiero na str. 71. Prawidłowa definicja wydatków powinna być stosowana wszędzie tam, gdzie została zamieszczona.	Uwaga uwzględniona.
36.	Rozdz. 4.3 (str. 60)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	... co do zasady koszty współpracy ponadnarodowej powinny być ponoszone przez poszczególnych partnerów proporcjonalnie do korzyści, jakie przynosi im współpraca ponadnarodowa.	Brak definicji korzyści oraz wyjaśnienia, przykładów, jak szacować korzyści. Termin proporcjonalnie do korzyści jest kryterium nieostrym. Łatwo oszacować jest korzyść w odniesieniu do korzyści policzalnych – np. produktów (liczba publikacji, liczba materiałów drukowanych, gadżetów, itp.). Wymiar „niematerialny” pozostawi dowolność w interpretowaniu korzyści zarówno na etapie planowania projektu, rozliczania i monitorowania. Właściwie każdy sposób oszacowania korzyści dla partnera zagranicznego będzie mógł zostać zakwestionowany, o ile nie będzie w tym przypadku doprecyzowania co to znaczy, jakie wskaźniki mogą być	Uwaga nieuwzględniona. Nieostre definiowanie wzajemnych korzyści pozwala na wynegocjowanie optymalnych warunków współpracy partnerów projektu współpracy ponadnarodowej. Ponadto to partnerzy wspólnie określają koszty współpracy wraz z korzyściami jakie mogą zostać osiągnięte. Nie jest możliwe wyraźne zdefiniowanie

				brane pod uwagę. Należałoby podać przykłady działań, w tym wskazać korzyści i sposób ich oszacowania.	i narzucenie schematu określania i wyceny korzyści. Ponadto w trakcie oceny budżetu bierze się pod uwagę takie kryteria, jak niezbędność i zasadność wydatków, stąd też na oceniającym spoczywa obowiązek wyeliminowania tego typu niebezpieczeństwa na etapie oceny złożonych wniosków
37.	Rozdz. 4.4 (str. 63)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Określenie stopnia udziału finansowego partnerów odpowiednio do korzyści, jakie każdy z nich ma osiągnąć...	j.w.	j.w.
38.	Rozdz. 4.5 (str. 64)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	Wyjaśnienie, czego dotyczy ustawa i jakie kwestie reguluje jest absolutnie niewystarczające. Należy zwrócić uwagę na kluczowe reguły wprowadzone przez ustawę, które mają przełożenie na projekty współpracy ponadnarodowej, np.: tryb konkursowy na wybór partnerów pochodzących spoza sektora finansów publicznych.	Uwaga częściowo uwzględniona. Nie jest celem Podręcznika zapoznanie czytelnika ze wszelkimi możliwymi regułami narzuconymi przez <i>Ustawę o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> . Ten zapis ma zwrócić uwagę czytelników na fakt, iż ustawa ma zasadnicze znaczenie przy realizacji projektów z funduszy europejskich. Dodano jako przykład wybór partnerów.
39.	Rozdz. 4.6 (str. 75)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Przykład 6. ewentualne przychody w projekcie podlegają zwrotowi	Brak odniesienia do kar umownych z tytułu nieprawidłowego wykonania zamówienia – jeżeli np. niektóre działania wymagają zakupu usługi, produktów, itp. Z dotychczasowych interpretacji MRR kary umowne są traktowane jako przychód. Należy również wyjaśnić, czy w przypadku, gdy partner dokonuje zwrotu części kwoty faktury wystawionej na działanie wspólne, zwrot części płatności nie będzie	Uwaga częściowo uwzględniona. Ta część uwagi jest niezrozumiała – nie można określić co oznacza, że „partner

				traktowany w kategoriach przychodu z projektu.	dokonuje zwrotu". Wzajemne rozliczenia między partnerami to rozliczenia wewnętrzne, a przychód ma pochodzenie zewnętrzne. I możemy tu mówić o rozliczeniach między polskimi partnerami.
40.	Rozdz. 5 (str. 77)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Czynniki ryzyka: niezachowanie zasady wzajemnych korzyści	Brak definicji, co oznacza termin wzajemne korzyści. Brak metody ich szacowania. Podane rozwiązanie - proporcjonalny wkład pracy do korzyści, przy braku definicji wzajemnych korzyści, jest pojęciem nieostrym. Podanie wskazówek jak szacować korzyści i na tej podstawie szacować wkład partnerów, rozwiąże również problem proporcjonalności wkładu do korzyści, twarde wskaźniki pozwolą wykluczyć dowolność w ocenie podczas monitoringu i kontroli projektu przez podmioty zewnętrzne.	Uwaga nieuwzględniona. Nieostre definiowanie wzajemnych korzyści pozwala na wynegocjowanie optymalnych warunków współpracy partnerów projektu współpracy ponadnarodowej.
41.	Rozdz. 5 (str. 79)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Ryzyko konfliktu na tle płacowym	Podany przykład wymaga weryfikacji. Stosowanie stawek przyjętych w danym kraju, gdy znacznie przekraczają stawki w kraju partnera, z którego pochodzi trener, jest możliwe wyłącznie, gdy korzysta się z ekspertów zewnętrznych. W przypadku eksperta – pracownika danej instytucji, nie będzie możliwości udokumentowania wyższej stawki wynagrodzenia niż wynika ona z systemu wynagradzania. Podane wyjaśnienie może sugerować stosowanie rozwiązań, np. zawarcie umowy z pracownikiem na przeprowadzenie szkolenia w ramach projektu, co jeszcze bardziej będzie potęgowało konflikty na tle płacowym.	Uwaga uwzględniona.
42.	Rozdz. 5 (str. 79)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	Ujednolicenie systemu ewidencji wydatków	Rozdział 4 dotyczy głównie kwestii wydatków kwalifikowanych, szacowania wydatków, zasad finansowania przez partnerów z różnych źródeł. Nie określa wprost zasad ewidencjonowania wydatków. Biorąc pod uwagę ogólną zasadę, że każdy z partnerów finansuje swoje działania w projekcie, ujednolicenie zasad finansowo-księgowych w praktyce może odnosić się wyłącznie do partnerów polskich. W przypadku partnerów zagranicznych nie ma to żadnego znaczenia, skoro ich	Uwaga częściowo uwzględniona. Kwestia zasad ewidencjonowania dotyczy tylko polskich partnerów i została opisana w Podręczniku.

				wydatki nie podlegają rozliczeniu w ramach wniosku o dofinansowanie projektu współpracy ponadnarodowej, a jeżeli podlegają rozliczeniu w ramach zewnętrznego źródła finansowania, to wyłącznie w kraju pochodzenia, gdzie otrzymali środki na udział w projekcie.	
43.	Rozdz. 5 (str. 79)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Różnice kursowe w rozliczenia pomiędzy partnerami	Brak wyjaśnienia tej kwestii w podręczniku. Pojawia się również pytanie, czy i w jakim zakresie będą pojawiały się różnice kursowe w rozliczeniach pomiędzy partnerami, skoro z zasady każdy z nich pokrywa koszty udziału w projekcie we własnym zakresie.	Uwaga nieuwzględniona. Różnice kursowe w rozliczeniach między partnerami wynikają ze specyfiki danego projektu i nie jest możliwe ich pełne omówienie w Podręczniku.
44.	Rozdz. 5 (str. 79)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Nieoszacowany lub przeszacowany budżet jednego z partnerów projektu współpracy ponadnarodowej	Każda zmiana będzie dotyczyła wyłącznie budżetu partnera/-ów polskich i zmian w działaniach po stronie polskiej. W podanym przykładzie wprost wyklucza się możliwość zmian w budżecie partnera zagranicznego.	Uwaga nieuwzględniona. Polski partner nie ma możliwości przekazania środków do budżetu projektu partnera zagranicznego, stąd propozycja dostosowania zadań w projekcie do środków posiadanych przez poszczególnych partnerów.
45.	Rozdz. 5 (str. 79)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Rozwiązanie kwestii budżetowych na etapie aplikowania o środki na sfinansowanie projektu	Rozwiązanie kwestii budżetowych na etapie aplikowania o środki jest możliwe wyłącznie w przypadku projektów partnerskich, w których finansowanie pozyskiwane jest na realizację projektu jako całości, a nie w przypadku pozyskiwania środków na finansowanie działania partnera w ramach projektu. Problemy budżetowe będą pojawiały się w każdym przypadku, gdy każdy z partnerów zagranicznych będzie pozyskiwał środki na swój zakres działań w projekcie. W tym przypadku trzeba brać pod uwagę specyfikę priorytetów EFS w poszczególnych krajach, z których finansowany będzie udział partnera w projekcie ponadnarodowym, ich zakres, możliwe ograniczenia, m.in. co do wydatków kwalifikowanych, itp.	Uwaga uwzględniona.
46.	Rozdz. 7.2 (str. 92)	Agencja Rozwoju Przedsiębiorczość i	Strategia promocji projektu współpracy ponadnarodowej	Biorąc pod uwagę różne źródła finansowania poszczególnych partnerów oraz typ partnerstwa, w praktyce może się okazać, że informowanie o działaniach i promowanie projektu współpracy ponadnarodowej	Uwaga nieuwzględniona. Koszty promocji winny być ponoszone zgodnie z zasadą wzajemności – niecelowa

				ograniczy się wyłącznie do Polski. Wymiar ponadnarodowy w tym zakresie może być mocno ograniczony. Każdy z partnerów będzie promował projekt i siebie, przede wszystkim zgodnie z wymaganiami narzuconymi przez źródła finansowania. Całościowa promocja projektu będzie wprowadzała chaos informacyjny – liczba partnerów przełoży się na liczbę źródeł finansowania, logotypów promujących poszczególne źródła finansowania, itp.	byłaby np. promocja projektu polegającego na adaptacji jakiegoś rozwiązania do warunków polskich w kraju partnera zagranicznego.
47.	Str. 9, przypis nr 3	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej (IP) oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie (IP2)	IOK – Instytucja Organizująca Konkurs	Ujednolicenie nazewnictwa – w przesłanym Podręczniku skrót IOK występuje także jako Instytucja Ogłaszająca Konkurs	Uwaga uwzględniona.
48.	Str. 66, pkt. 4	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, Departament Polityki Regionalnej (IP) oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie (IP2)	Rozporządzenie MRR z dnia 7 września 2007 r. w sprawie szczegółowego sposobu dokonywania wydatków z realizacji programów operacyjnych (Dz. U.. Nr 175, poz.1232)	Rozporządzenie MRR zostało znowelizowane 10 lutego 2009 r. - uaktualnienie zapisu w nawiasie)	Uwaga uwzględniona.
49.	Uwaga ogólna	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Sugerujemy dokładne określenie adresatów podręcznika, zaznaczenie, że jest on skierowany do projektów współpracy ponadnarodowej realizowanych w trybie systemowym i konkursowym.	W obecnej postaci, podręcznik kierowany jest do projektodawców składających wnioski w odpowiedzi na ogłoszone konkursy. Autorzy podręcznika pomijają rozróżnienie projektów współpracy ponadnarodowej w zależności od trybu ich realizacji.	Uwaga uwzględniona. We wstępie do Podręcznika napisano, iż skierowany jest on do projektodawców projektów współpracy ponadnarodowej składanych zarówno w trybie

					konkursowym jak i systemowym.
50.	Uwaga ogólna	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Brak załączników, o których jest mowa na str. 5: „Publikacja została wzbogacona wzorami dokumentów oraz licznymi narzędziami, które ułatwią Państwu planowanie udanej i efektywnej współpracy ponadnarodowej”	Zgłaszanie uwag do dokumentu, którego załączniki mają być integralną częścią, jest utrudnione, jeśli załączniki te nie są nawet wyliczone i nazwane – należy patrzeć na podręcznik jako na spójną całość. W tekście brakuje odesłań do ewentualnych załączników.	Uwaga częściowo uwzględniona. Podręcznik zawiera załączniki, których nie poddano konsultacjom z uwagi na fakt, iż są oficjalnymi dokumentami IZ lub KIW i zostały już poddane konsultacjom zewnętrznym. Załączniki te zostaną dołączone do wersji ostatecznej Podręcznika. W tekście Podręcznika wstawiono odniesienia do załączników.
51.	Uwaga ogólna	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Prosimy o poszerzenie podręcznika o zapisy dotyczące sposobu wypełniania wniosku o dofinansowanie projektu współpracy ponadnarodowej (najlepiej na podstawie Generatora Wniosków, omówienie miejsc, w których wniosek „współpracy ponadnarodowej” różni się od standardowego wniosku o dofinansowanie projektu)	Prawidłowe wypełnienie wniosku o dofinansowanie projektu współpracy ponadnarodowej jest kluczowe dla Projektodawcy, to warunek niezbędny uzyskania dofinansowania. Podręcznik powinien w jasny, przejrzysty sposób pomagać Projektodawcom w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie – krótki rozdział pt. „Jakich błędów warto unikać, aby nasz projekt był dobrze oceniony?” to za mało.	Uwaga nieuwzględniona. Szczegółowe informacje na temat wypełniania wniosku w Generatorze Wniosków Aplikacyjnych zawarte są w aktualnych wersjach instrukcji wypełniania wniosku oraz <i>Podręczniku przygotowywania wniosków w ramach PO KL</i> . Z uwagi na stosunkowo częste zmiany GWA nie jest wskazane zamieszczanie zbyt szczegółowych informacji na ten temat w Podręczniku.
52.	Str. 6 elementy odróżniające projekty współpracy ponadnarodowej od	Ministerstwo Edukacji Narodowej	W tym i w innych miejscach prosimy o ujednolicenie zapisu i zmianę go na następujący: „partner/partnerzy”	Projektodawca może realizować projekt z więcej niż jednym partnerem, powinno to być od samego początku wyraźnie w podręczniku zaznaczone.	Uwaga uwzględniona.

	projektów „standardowych” (...) partner – wspólne działania z partnerem z innego kraju”				
53.	Str. 7 przypis 2	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Prosimy o odesłanie do aktualnych, obowiązujących „Wytocznych w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej”	W podręczniku znajduje się odesłanie do wersji z 30 stycznia 2009.	Uwaga uwzględniona.
54.	Str. 15 „Warto skorzystać”	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Prosimy o przeniesienie akapitu do podrozdziału 1.6.	W rozdziale pt. „Jak określić wartość dodaną współpracy ponadnarodowej?” nie należy umieszczać wyników ankiety skierowanej do uczestników IW EQUAL NT. jakie są korzyści i zalety realizacji projektów współpracy ponadnarodowej.	Uwaga nieuwzględniona. Informacja o wartości dodanej wynikającej ze zrealizowanych projektów IW EQUAL celowo została umieszczona w tym miejscu, jako inspiracja dla projektodawców (dlatego poprzedzona jest słowami „warto skorzystać”).
55.	Str. 19 „Jak nawiązywać kontakty ponadnarodowe?”	Ministerstwo Edukacji Narodowej	Sugerujemy poszerzenie rozdziału o zapisy, jak posługiwać się internetową bazą danych potencjalnych partnerów.	Znalezienie odpowiedniego partnera jest dla projektów kluczowe – odesłanie do adresów internetowych nie wystarczy. Potencjalni Projektodawcy powinni dowiedzieć się, jak posługiwać się bazą danych, co mogą tam znaleźć.	Uwaga nieuwzględniona. Zagadnienia związane z wykorzystaniem bazy <i>toolkit</i> i innych baz potencjalnych partnerów są szczegółowo omawiane w trakcie szkoleń/spotkań/warsztatów organizowanych przez KIW w ramach oferty wsparcia merytorycznego. Opracowano także materiał prezentujący „krok po kroku” jak korzystać z baz, który został zamieszczony w portalu KIW i przekazany do IP/IP2.

56.	Str. 8 podrozdział 1.2 Projekty wyodrębnio ne pod rysunkiem	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Usunąć „one” ze zdania „Projekty te są one odpowiedzią na konkurs obejmujący wyodrębnione projekty współpracy ponadnarodowej, np.)	Poprawność stylistyczna	Uwaga uwzględniona.
57.	Str. 7 – tabela „porównani e projektu PO KL z projektem współpracy ponadnarod owej”	Urząd Marszałkowski w Łodzi	W kolumnie „projekt w ramach PO KL” dodałabym określenie „krajowy” – ta nazwa funkcjonuje w innych częściach dokumentu.	Obecna nazwa kolumny nie wskazuje na rodzaj projektu w ramach PO KL, a chodzi przecież o projekty krajowe (standardowe).	Uwaga uwzględniona.
58.	Str. 9 podrozdział 1.2 komponent y, część wyboldowa na po dwukropku	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Zapis „wyłącznie komponentu ponadnarodowego może mieć miejsce zarówno na etapie planowania, jak i w trakcie realizacji projektu...”	Zapis nie jest dla mnie zrozumiały.	Uwaga uwzględniona.
59.	Str. 9 podrozdział 1.2 – wyjaśnienia pod tabelą – akapit 2gi	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Dopisać ‘krajowymi’ w zdaniu „Projekty z komponentem ponadnarodowym mogą natomiast konkurować zarówno z - krajowymi – projektami PO KL, jak i z projektami wyodrębnionymi.	Zwiększa czytelność zapisów	Uwaga uwzględniona. Używany jest termin „projekt standardowy”, a nie „projekt krajowy”.
60.	Str. 13 Podrozdział 2.1 akapit 2gi	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Proponuję dopisać: - „krajowego” w zdaniu „Również beneficjent w trakcie realizacji projektu ‘krajowego’ może wykazać wartość - „(na zasadach określonych przez IP” – dopisałabym ‘w dokumentacji konkursowej w ramach której złożono dany projekt krajowy PO	zwiększa czytelność zapisów	Uwaga częściowo uwzględniona, Używany jest termin „projekt standardowy”, a nie „projekt krajowy”. Nie uwzględniono odwołania do konkursu – Podręcznik dotyczy również projektów systemowych.

			KL' Zamieniłabym słowa „Również” z „beneficjent” -		
61.	Str. 13 akapit 3ci	Urząd Marszałkowski w Łodzi	zamieniłabym słowo „realizacji” wskazane w poradniku na 'osiągnięcia' - „... najsukuteczniej przyczynić się do jego osiągnięcia”	Zwiększa czytelność zapisów	Uwaga uwzględniona.
62.	Str. 13 akapit 3ci	Urząd Marszałkowski w Łodzi	- dodałabym informację o zdiagnozowaniu problemu w zdaniu: „Rozważając przystąpienie do współpracy ponadnarodowej, w pierwszej kolejności należy 'zdiagnozować obszar(-y) problemowy (-e)', określić jaki jest cel tej współpracy ...”	Dodałabym informację o zdiagnozowaniu problemu – taką kolejność wskazuje macryca logiczna projektu, na co zresztą zwracacie Państwo uwagę w ostatnim akapicie podrozdziału 2.1. Zapis w jednym miejscu daje większe szanse na prawidłową kolejność konstruowania projektu przez Projektodawców.	Uwaga uwzględniona.
63.	Str. 15 – podrozdział 2.3 - pierwszy akapit	Urząd Marszałkowski w Łodzi	„ w ramach współpracy ponadnarodowej nawiązujemy współpracę z podmiotami z innych krajów (państw będących członkami UE lub nie, 'realizującymi projekty współfinansowane ze środków EFS lub nie')	Dodałabym część, podkreśloną – gdyż tak zostało to określone w wytycznych .	Uwaga uwzględniona.
64.	Str. 17 – podrozdział 2.4	Urząd Marszałkowski w Łodzi	- proponuję dodać słowo „zagranicznym” na końcu zdania „Warunkiem koniecznym jest nawiązanie współpracy przynajmniej z jednym partnerem zagranicznym”	Doprecyzowanie	Uwaga uwzględniona.
65.	Str. 18 – podrozdział 2.4.1 – wyboldowa ny tytuł podrozdział u i pierwszy	Urząd Marszałkowski w Łodzi	- proponuję dodać słowo: - „zagranicznym” „W ramach współpracy ponadnarodowej możemy zdecydować się na partnerstwo z jednym partnerem zagranicznym lub większą ich liczbą”	doprecyzowanie	Uwaga częściowo uwzględniona.

	akapit		- „zagranicznym” „ Najprostszy model zakłada współpracę polskiego projektodawcy z jednym partnerem zagranicznym”		
66.	Str. 18 – podrozdział 2.4.3 – ostatnie zdanie drugiego akapitu	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Proponuję inny zapis - „Ważne, by efektem realizacji projektu była poprawa funkcjonowania instytucji”		Uwaga uwzględniona.
67.	Str. 25 – podrozdział 3.1 - model zakładający import, eksport lub przyjęcie nowych metod oraz zaadaptowanie ich do własnej sytuacji	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Zamiana słowa „skuteczniejszy” na ‘skuteczniej’	Poprawność stylistyczna	Uwaga uwzględniona.
68.	Str. 28 – podrozdział 3.1 – wymiana kluczowych osób realizujących projekt lub w nim uczestniczących – tabela	Urząd Marszałkowski w Łodzi	1. Wiersz pierwszy, kolumna druga i trzecia – zamiast „(ale tylko jako element projektu)” proponuję „ale tylko jako element komponentu”	1. Zapis pozostawiony bez zmian może sugerować, że komponent może się ograniczyć do wymiany informacji i doświadczeń i nadal będzie to element projektu.	Uwaga częściowo uwzględniona. Zasadna jest kwestia związana z niewłaściwym sformułowaniem „element projektu”. Sformułowanie zostało zmienione.

69.	str. 31 – podrozdział 3.1 – pierwsze zdanie	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Proponuję uzupełnić pierwsze zdanie o podkreśloną część: „ Okres realizacji projektu ponadnarodowego zależy przede wszystkim od stopnia skomplikowania projektu a także od zapisów w Planie Działania i dokumentacji konkursowej.”	Pozwala to zaznaczyć, iż planowany czas realizacji powinien zostać zweryfikowany z zapisami w dokumentacji konkursowej i Planem Działania	Uwaga nieuwzględniona. Projektodawca musi się kierować zapisami dokumentacji konkursowej, wskazującej wymagania dla danego konkursu, a Podręcznik jest wsparciem dla projektodawcy przy przygotowywaniu projektu współpracy ponadnarodowej. Zostały dodane odpowiednie zapisy związane z zewnętrznymi uwarunkowaniami okresu realizacji projektu bez odnoszenia się do konkretnych dat.
70.	Str. 58 – podrozdział 4.2 – „Warto zapamiętać ”	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Proponuję dodać tutaj informację, że budżet umowy o dofinansowanie projektu PO KL sporządzany jest w PLN a budżet umowy o współpracy ponadnarodowej w euro i że należy uwzględnić ewentualne wahania kursów, podczas konstruowania budżetu projektu PO KL o ile jest to stosowne z punktu widzenia planowanych wydatków		Uwaga uwzględniona.
71.	Str. 95 – podrozdział 8.1	Urząd Marszałkowski w Łodzi	Proponuję do przykładowych wymogów formalnych dopisać konieczność złożenia kopii listu intencyjnego wraz z wnioskiem o dofinansowanie.	Jest to element wyróżniający projekty współpracy ponadnarodowej od projektów krajowych i warto przypomnieć w tym miejscu o tym dodatkowym obowiązku.	Uwaga nieaktualna z powodu usunięcia podrozdziału 8.1 z treści Podręcznika.
72.	Rozdział 1, pkt 1.1 (str.7)	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu	Propozycja uzupełnienia (w części dot. elementów odróżniających projekty współpracy ponadnarodowej od projektów „standardowych) zapisu „wartość	Uszczegółowienie zapisu już na samym wstępie wskaże czytelnikowi, czego dotyczy wartość dodana.	Uwaga uwzględniona.

			dodana – wykazanie rzeczywiste wartości dodanej” o wyrażenie „wynikającej ze współpracy ponadnarodowej”		
73.	Rozdział 3, pkt 3.3 (str.32)	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu	Propozycja zmiany wyrażenia w podpunkcie dot. procedury wyboru wykonawców z „wybór wykonawców powinien być dokonywany zgodnie z zasadami obowiązującymi w krajach partnerskich” na „wybór wykonawców powinien być dokonywany zgodnie z zasadami obowiązującymi w kraju partnera, który jest odpowiedzialny za realizację danego zadania”	Zmiana zapisu pozwoli doprecyzować, iż mowa jest nie o miejscu samego wykonania zadania, a o podmiocie, który je realizuje i dokonuje wyboru wykonawców.	Uwaga uwzględniona.
74.	Rozdział 4, pkt 4.5 (str. 67)	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu	W przykładzie dot. finansowania projektu, w sytuacji 2 proponujemy zmienić brzmienie zdania: „Oznacza to, że jeżeli beneficjent otrzymał wcześniej wszystkie planowane zaliczki, może przy rozliczeniu końcowym oddać Instytucji Wdrażającej kwotę 95 000 zł, jeżeli Instytucja wystąpi z takim żądaniem” na „Oznacza to, że jeżeli beneficjent otrzymał wcześniej wszystkie planowane zaliczki, jest zobowiązany przy rozliczeniu końcowym oddać Instytucji Wdrażającej kwotę 95 000 zł, jeżeli Instytucja wystąpi z takim żądaniem”	Zapis wzoru umowy daje „możliwość” obniżenia kwoty dofinansowania Instytucji Pośredniczącej/Instytucji Pośredniczącej II stopnia w przypadku niewniesienia wkładu własnego w zakładanej kwocie, zaś zdanie w Podręczniku może sugerować, iż to Beneficjent ma możliwość wyboru, czy oddać wskazaną przez IP/IW kwotę.	Uwaga uwzględniona.

75.	Rozdział 4, pkt 4.5 (str. 68)	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu	Propozycja uzupełnienia zdania „Taki sam obowiązek spoczywa na wszystkich partnerach krajowych realizujących projekt współpracy ponadnarodowej” o wyrażenie „ponoszących wydatki w ramach projektu”.	W ramach partnerstw mogą występować partnerzy nie ponoszący wydatków w projektach, wówczas zakładanie dodatkowego konta nie jest wymagane.	Uwaga uwzględniona.
76.	Rozdział 4, pkt 4.5 (str. 68)	Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu	Propozycja uzupełnienia i zmiany brzmienia zdania „Beneficjent będzie mógł realizować płatności także ze swojego konta podstawowego, a następnie refundować je z kont projektowych” na : „O ile to możliwe, płatności w ramach projektu winny być regulowane za pośrednictwem konta (kont) projektowego(-wych). W uzasadnionych sytuacjach Beneficjent będzie mógł realizować płatności także ze swojego konta podstawowego, a następnie refundować je z kont projektowych”.	Doprecyzowanie zasady ponoszenia wydatków z konta projektowego.	Uwaga częściowo uwzględniona. Dodano słowo „należy”, tak aby wskazać iż jest to preferowany sposób dokonywania płatności.
77.	Rozdział 1, pkt 1.2: „Projekty wyodrębnione” (str. 8)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	Propozycja usunięcia podkreślonego wyrazu w zdaniu: „Projekty te są one odpowiedzią na konkurs obejmujący wyodrębnione projekty współpracy ponadnarodowej (...)”	brak logiki	Uwaga uwzględniona.
78.	Rozdział 2, pkt 2.2: „Jak określić wartość dodaną współpracy ponadnarodowej?”	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	We fragmencie dot. typów podejścia rekomendowanych w praktyce projektowania podczas analizy prowadzącej do określenia wartości dodanej: „dokonać analizy planowanych produktów oraz rezultatów i zastanowić się, czy element współpracy ponadnarodowej nie	Forma twierdząca („pozwoli”) wydaje się być bardziej odpowiednia w tym punkcie	Uwaga uwzględniona.

	(str. 15)		pozwoli na podniesienie poziomu tych rezultatów". Propozycja usunięcia negacji w powyższym zdaniu.		
79.	Rozdział 2, pkt 2.3: „Jak przygotować plan pracy działań ponadnarodowych?”, (str. 16)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	Pkt. „3 rozsądnie planujemy: - upewnijmy się, że wszyscy partnerzy mają taką samą wizję działań, planu i sposobu osiągania rezultatów”	literówka	Uwaga uwzględniona.
80.	Rozdział 3, pkt 3.4, (str. 34)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	„Ustalenie kolejności i zależności pomiędzy zadaniami/działaniami”	literówka	Uwaga uwzględniona.
81.	Rozdział 4, pkt 4.3, (str. 61)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	Uwaga dot. tabeli: „Przykład funkcjonowania zasady wzajemności”: Zasada wzajemności na zróżnicowanych warunkach. 36.000 (partner 1) + 15.000 (partner 2) + 57.000 (partner 3) = 108.000 (razem wydatki), a nie 105.000.	Błąd rachunkowy	Uwaga uwzględniona.
82.	Rozdział 4, pkt 4.3, (str. 62)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	Uwaga dot. tabeli: „Przykład funkcjonowania zasady podziału kosztów”: Zasada podziału kosztów na zróżnicowanych warunkach 50:25:25. 55.000 (partner 1- 50%) + 27.500 (partner 2- 25%) + 27.500 (partner 3- 25%) = 110.000 (Razem wydatki), a nie 105.000; Jeśli natomiast Razem wydatki wyniosłyby per analogia 108.000,	Błąd rachunkowy	Uwaga uwzględniona.

			to: partner 1 (50% wydatków) = 54.000, partner 2 i 3 (po 25% wydatków) = 27.000		
83.	Rozdział 5, (str. 80)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	Uwaga dotyczy tabeli dot. czynnika ryzyka, pkt. 15: „Brak zaangażowana ze strony personelu partnera (-ów) w realizację projektu”	literówka	Uwaga uwzględniona.
84.	Rozdział 3, (str. 35)	Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi	Brak logiki w numeracji: Po punkcie 3.4 pojawia się nagle „punkt 4. Ustalenie momentu rozpoczęcia i zakończenia oraz czasu trwania poszczególnych zadań/działań”	Brak logiki w numeracji	Uwaga uwzględniona.
85.	1.1 str. 6	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Wskazanie różnic pomiędzy projektem współpracy ponadnarodowej a projektem standardowym nieczytelne i wprowadzające w błąd w szczególności w zakresie działań i wartości dodanej.	Odróżnienie w zakresie działań wymaga przeformułowania, gdyż w obecnym kształcie sugeruje, że wymienione działania charakterystyczne dla projektów ponadnarodowych są niekwalifikowane w projektach standardowych. Podobnie w zakresie wartości dodanej – tak jakby projekty standardowe nie przynosiły wartości dodanej. Wystarczy powiązać te dwa aspekty odróżniające projekt ponadnarodowy od standardowego z pierwszym wskazanym aspektem czyli realizacją projektu w partnerstwie z podmiotem z innego kraju. Pominęto kwestie związane z celami, tj. co najmniej jeden cel szczegółowy musi wykazywać na możliwość jego osiągnięcia wyłącznie w wyniku nawiązania współpracy ponadnarodowej.	Uwaga nieuwzględniona. Definicje projektów współpracy ponadnarodowej (zarówno wyodrębnionego, jak i z komponentem) zawierające odniesienia do wartości dodanej oraz partnera zagranicznego zostały podane w <i>Zaleceniach dla IP/IP2w zakresie projektów współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> wraz z rekomendacją zamieszczenia ich w dokumentacji konkursowej. Zgodnie z <i>Wytycznymi MRR w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> „wartość dodana definiowana jest jako „cele projektu oraz konkretne produkty i rezultaty możliwe do osiągnięcia wyłącznie we współpracy ponadnarodowej, których nie udałoby się

					<p>zrealizować, wdrażając projekt jedynie o zasięgu krajowym". Tak zdefiniowanej wartości dodanej wynikającej ze współpracy ponadnarodowej nie należy utożsamiać z wartością dodaną wynikającą z dofinansowania EFS, rozumianą jako dodatkowe rezultaty, nie wynikające bezpośrednio z celów projektu i z jego działań (informacja zawarta w <i>Podręczniku przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów w ramach PO KL</i>). Wystarczy zapoznać się z zapisami powyżej wymienionych dokumentów, by otrzymać jasną informację na temat cech wyróżniających projekty standardowe od projektów współpracy ponadnarodowej i zgodnie z zapisami zawartymi w <i>Zaleceniach dla IP/IP w zakresie projektów współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> zamieścić w dokumentacji konkursowej.</p>
86.	1.1 str. 7 2.2 str.15	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Definicja wartości dodanej – dodatkowy zysk ze współpracy z partnerem ponadnarodowym.	<p>Wszystkie projekty współpracy ponadnarodowej z definicji mają osiągać wartość dodaną – wartość ta jest jednoznacznie zdefiniowana i nie odpowiada temu co w PCM rozumie się przez wartość dodaną (jest tu preferowana linia rozumienia wartości dodanej, która nic nie wnosi – projekt nie mógłby być realizowany bez wsparcia z EFS- a przecież wartość dodana to, co osiągamy dzięki realizacji zaplanowanych działań ale jest poza zakresem celu projektu – coś ponad/poza –co nie</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z <i>Wytocznymi w zakresie wdrażania projektów innowacyjnych i współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> wartość dodana definiowana jest jako „cele projektu oraz konkretne produkty i rezultaty możliwe</p>

				oznacza, że nie jest planowane). Tutaj został pomieszczony poziom wartości dodanej – to o czym mowa w wskazanych wyżej częściach podręcznika jest wartością dodaną na poziomie programu a nie projektu (patrz str. 11, 14 pkt.1.6 oraz str.15 gdzie podawane są prawidłowe przykłady wartości dodanej projektu). Dla właściwego rozumienia wartości dodanej należy eksponować podejście oparte na przykładowych sposobach definiowania wartości dodanej w projektach IW EAQUL odnoszące się do poziomu projektu a nie programu (str.15)	do osiągnięcia wyłącznie we współpracy ponadnarodowej, których nie udałoby się zrealizować, wdrażając projekt jedynie o zasięgu krajowym”. Tak zdefiniowana wartość dodana odnosi się do danego projektu, a nie programu.
87.	1.2 str.8-9	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Odróżnienie projektów współpracy ponadnarodowej wyodrębnionych i z komponentem powinno się odnosić do celu projektów	Projekt współpracy ponadnarodowej wyodrębniony to taki projekt, którego cel główny i wszystkie cele szczegółowe ukierunkowane są na (wynikają) współpracy ponadnarodową, z komponentem zaś to taki którego co najmniej jeden cel szczegółowy odnosi się do współpracy ponadnarodowej	Uwaga uwzględniona.
88.	1.5 str.11	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Odróżnienie projektodawca/beneficjent	Nie istnieje takie odróżnienie – projektodawca jest beneficjentem po podpisaniu umowy i musi tu być zachowana ciągłość (do umowy o dofinansowanie można wpisać realizatorów ale beneficjentem pozostaje podmiot podpisujący umowę – Lider partnerstwa)	Uwaga nieuwzględniona. 1. Zgodnie z przyjętą definicją: „Projektodawca to podmiot aplikujący o środki na realizację projektu, do czasu podpisania umowy o dofinansowanie projektu” natomiast Beneficjent „to podmiot, który podpisał umowę o dofinansowanie projektu”. Powyższa definicja jest zgodna z definicją podaną w <i>Ustawie z dnia 6 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju</i> , zgodnie z którą Beneficjentem jest osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa

					<p>przyznaje zdolność prawną, realizująca projekt finansowany z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu. Podmiot, który podpisał umowę o dofinansowanie – może być „osobą fizyczną, osobą prawną lub jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną” w zależności od warunków konkursu,</p> <p>2. „podmiot, który podpisał umowę o dofinansowanie” – po to by „realizował projekt finansowany z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu” musi tę umowę podpisać.</p>
89.	2.4 str. 17	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Jest: „Warunkiem koniecznym jest nawiązanie współpracy przynajmniej z jednym partnerem.”	Powinno być: „Warunkiem koniecznym jest nawiązanie współpracy przynajmniej z jednym partnerem ponadnarodowym” – w projektach ponadnarodowych jest możliwe przecież partnerstwo krajowe ale ono nie stanowi o ponadnarodowości projektu.	Uwaga uwzględniona.
90.	2.4 str.18	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski	„Istnieje też możliwość skonstruowania projektu, w którym polski projektodawca na różnych etapach realizacji współpracuje z różnymi partnerami bez podpisywania jednej wspólnej	Czy taka możliwość istnieje w trybie zmiany do projektu? Czy jest to element planowania projektu. Jeśli jest to element planowania projektu, to czy nie zaprzecza on idei projektu jako organizacyjnie i planistycznie wyodrębnionej całości? Czy ta możliwość dotyczy wszystkich 3 wymienionych form partnerstwa?	Uwaga uwzględniona.

		Województwa Lubelskiego	umowy."		
91.	2.4.2 str. 18	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Projekt realizowany przez partnerstwo angażujące 3 sektory – publiczny, prywatny i społeczny	Dlaczego w przypadku partnerstw w ujęciu sektorowym mówi się tylko o partnerstwie jednosektorowym i wielosektorowym w rozumieniu 3 sektorów. Czy to wyklucza możliwość realizacji projektów w obrębie tylko 2 sektorów?	Uwaga uwzględniona.
92.	3. Jak zaplanować pracę w partnerstwie ponadnarodowym? Od str. 23	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Brak odniesienia do dokumentu Zakres realizacji projektów partnerskich określony przez IZ PO KL będącego częścią Systemu Realizacji PO KL.	Zawężono omówienie specyfiki zawierania partnerstw.	Uwaga częściowo uwzględniona. Podręcznik skupia się na projektach realizowanych z partnerami zagranicznymi. Oczywiście projekty współpracy ponadnarodowej mogą być realizowane zarówno w partnerstwie krajowym, jak i w partnerstwie ponadnarodowym, niemniej jednak celem tego Podręcznika nie jest omawianie zasad realizacji „typowych” projektów partnerskich (te zostały omówione w dokumencie <i>Zakres realizacji projektów partnerskich określony przez IZ PO KL</i> , który wyraźnie wskazuje iż nie obejmuje kwestii partnerów w ramach współpracy ponadnarodowej). W Podręczniku, w formie przypisu, dodano odwołanie, że Podręcznik dotyczy jedynie kwestii związanych z partnerami zagranicznymi.

93.	Tabela str.28	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Dlaczego w przypadku wymiany kluczowych osób realizujących projekt w kolumnie dotyczącej projektów z komponentem ten typ projektu odznaczony jest jako samodzielny?	Z istoty w kompetencji forma współpracy występuje jako element projektu.	Uwaga nieuwzględniona. <i>Zalecenia dla IP/IP w zakresie projektów współpracy ponadnarodowej w ramach PO KL</i> wskazują, iż w przypadku projektów z komponentem współpracy ponadnarodowej „Model zakładający wymianę kluczowych osób” może być realizowany jako model występujący samodzielnie. Opis w tabeli został zmieniony.
94.	3.4 str.33	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Największą dopuszczalną jednostką harmonogramu jest kwartał.	Jak odnieść takie stwierdzenie do faktu, iż wniosek o dofinansowanie wymaga miesięcznej estymacji czasu. Ponadto autor nie podaje czego dotyczy wskazana maksymalna jednostka czasowa – zadania, etapu, działań. Jeżeli we wniosku wymagana jest estymacja miesięczna to trudno wyobrazić sobie przygotowanie harmonogramu szczegółowego nawet w ujęciu miesięcznym (szacunkowe wskazanie konkretnych dat realizacji z uwzględnieniem zapasu czasowego)	Uwaga częściowo uwzględniona. Doprecyzowano zapisy związane z jednostką czasu.
95.	3.4 str. 35	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Porady dotyczące przygotowywania harmonogramu projektu powinny uwzględniać wyznaczanie ścieżki krytycznej oraz ocenę ryzyka realizacji poszczególnych działań.	Trudno mówić o realistycznym harmonogramie z pominięciem ww. elementów. Niektóre czynności jak np. wyznaczenie kamieni milowych jako mierników postępu realizacji projektu bez zastosowania metody wyznaczania ścieżki krytycznej czy estymacji ryzyka tracą swoją funkcjonalność.	Uwaga nieuwzględniona. W kontekście metodologii zarządzania projektami określanie ścieżki krytycznej i ocena ryzyka projektu to niezwykle ważne aspekty planowania projektu. Jednakże w ramach poradnika kwestia ryzyka została przedstawiona w rozdziale 5, a kwestia wyznaczania ścieżki krytycznej została pominięta ze względu na fakt, iż jest to jedna z metod planowania sieciowego, a w kontekście projektów PO KL w poszczególnych dokumentach (np. instrukcji

					wypełniania wniosku o dofinansowanie lub <i>Podręczniku przygotowywania wniosków o dofinansowanie w ramach PO KL</i>) kwestia planowania czasu i zasobów została oparta na metodach liniowych (schematy Gantta). Intencją twórców Podręcznika nie jest opisanie wszystkich możliwych metod planowania projektu (wtedy należałoby uwzględnić oprócz metody CPM także metodę PERT, itp.)
96.	3.5 str.39-40	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Czy w projektach współfinansowanych z EFS możliwe jest zastosowanie struktury kolektywnej?	Wymogi proceduralne – wyodrębnienie Lidera projektu, z którym podpisywana jest umowa narzuca określony model zarządzania, a co za tym idzie minimalne warunki wobec struktury partnerstwa.	Biorąc pod uwagę formalną stronę struktury organizacyjnej, zastosowanie struktury kolektywnej nie jest możliwe, gdyż rzeczywiście w imieniu partnerów mamy do czynienia z liderem projektu. Jednakże patrząc na strukturę organizacyjną jako sposób zorganizowania przepływów w partnerstwie oraz sposób ustalenia hierarchii, struktura kolektywna jest możliwa. Partner polski może funkcjonować w partnerstwie ponadnarodowym opierającym się na strukturze kolektywnej, gdzie nie ma wyraźnie określonego lidera w ujęciu merytorycznym.
97.	4.2 str. 52	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego	Dlaczego w dziale dotyczącym budżetu projektu nie ma informacji na temat relacji jaka zachodzi między budżetem (gdzie	Informacja ta znajduje się dopiero na końcu części poświęconej budżetowi jako „warto zapamiętać” a powinna być podstawową informacją wprowadzającą do zasad konstruowania budżetu projektu	Uwaga nieuwzględniona. Informacje na ten temat zawarte są w <i>Podręczniku przygotowywania wniosków</i>

		Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	wykazujemy tylko koszty/działania lidera i partnerów polskich) a zadaniami opisanymi w pkt 3.3 wniosku (tam gdzie wykazujemy wszystkie działania)	ponadnarodowego.	<i>o dofinansowanie projektów w ramach PO KL, w instrukcji do umowy o współpracy ponadnarodowej i wniosku o dofinansowanie.</i>
98.	4.2. str. 52	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Należy dostosować zapisy odnośnie kwalifikowalności wydatków do obowiązujących od 1 kwietnia 2009 r Wytycznych w zakresie katalogu kosztów zarządzania projektem.	–	Uwaga nieuwzględniona. W Podręczniku nie zostały wymieniane poszczególne rodzaje wydatków kwalifikowanych w ramach zadania „Zarządzanie projektem”, a jedynie te, które są specyficznie i często mogą występować w projektach współpracy ponadnarodowej. Ponadto w przypadku zarządzania projektem nie jest to katalog zamknięty, a jedynie rodzaje wydatków, które powinny być uwzględnione.
99.	4.2 str. 53	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	„Na podstawie przygotowanego wcześniej harmonogramu działania określamy wszystkie pozycje kosztowe związane z realizacją poszczególnych zadań i ich etapów.”	Pozycje kosztowe określamy poprzez przypisanie konkretnych kosztów do niepodzielnych elementów zadania / działania. Określanie budżetu na podstawie harmonogramu np. kwartalnego nie ma nic wspólnego z planowaniem kosztów spełniających cytowane w dokumencie wymogi kwalifikowalności.	Uwaga nieuwzględniona. Trudno uznać, aby planowanie budżetu projektu nie opierało się na harmonogramie projektu. To harmonogram jest przesłanką do identyfikacji wydatków, które będą niezbędne do realizacji zaplanowanych zadań. Odrębną kwestią jest stwierdzenie czy wydatki te są kwalifikowane czy też nie.
100.	4.2 – budżet projektu ponadnarodowego – uwaga	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski	Jaki cel ma popularyzatorskie (z niedomówieniami np. metodologia rozliczania kosztów pośrednich) omawianie wytycznych kwalifikowalności i zasad finansowania PO KL oraz		Uwaga częściowo uwzględniona. To raczej komentarz, a nie uwaga. W odniesieniu do języka Podręcznika: Podręcznik wyjaśniać kwestie związane

	ogólna	Województwa Lubelskiego	<p>gromadzenie powtarzających się informacji (patrz np. źródła szacowania pozycji budżetowych – rynek/stawki obowiązujące, własne projekty/doświadczenie) o niezweryfikowanym znaczeniu w odniesieniu do zasad konstruowania budżetu projektu ponadnarodowego (pomimo tego, że autor deklaruje rozdział pomiędzy wytycznymi a poradami jako dobrymi praktykami). W odniesieniu do kwalifikowalności wydatków należałoby ograniczyć „oddziaływanie dobrych praktyk” jedynie do specyficznych problemów dotyczących projektów ponadnarodowych – zakres budżetu/zakres działań, zasady podziału kosztów. Informacja podana w taki sposób jak w podręczniku jest nieczytelna i wymaga wyszukiwania istotnych treści w lakonicznym i rozbudowanym tekście. Ponadto rażąco jest w tak oficjalnym dokumencie kolokwialny język udzielanych porad np.: „Ważnym elementem przygotowania wspólnego projektu współpracy ponadnarodowej jest opracowanie jego części finansowej. To szczególnie delikatna kwestia.”, „do negocjacji należy być zawsze przygotowanym” , „pismo obrazkowe pozwala uniknąć nieporozumień językowych i kulturowych”</p>	–	<p>z budowaniem projektu językiem zrozumiałym także dla tych czytelników, którzy o projektach nie wiedzą nic albo wiedzą niewiele. Coś co jest jasne, czytelne i oczywiste dla osób realizujących, rozliczających, kontrolujących projekty nie musi być zrozumiałe dla osób, które z tymi kwestiami mają styczność po raz pierwszy. Język <i>Wytycznych</i> lub <i>Systemu Realizacji PO KL</i> jest dla tych osób niezrozumiały. Wszystkie zapisy w Podręczniku są zgodne z dokumentami programowymi. Dodatkowo dodano w Podręczniku odwołania do bezwzględnej konieczności stosowania <i>Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO KL</i> i zapisów zamieszczonych w <i>Zasadach finansowania PO KL</i>. Zmieniono również kolejność w kontekście różnic pomiędzy wydatkami PO KL, a wydatkami partnerów zagranicznych. Ponadto dokonano wyraźnego rozgraniczenia pomiędzy budżetem całej współpracy ponadnarodowej, a budżetem PO KL.</p>
--	--------	-------------------------	--	---	--

101.	2.5 str.61	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Omawiane zasady podziału kosztów powinny zostać zilustrowane również przykładowymi zapisami w budżecie wniosku o dofinansowanie tak aby widoczne były różnice pomiędzy budżetem projektu a budżetem wniosku o dofinansowanie.	-	Uwaga nieuwzględniona. Przykład nie jest konieczny, bo rozwiązanie wydaje się bardzo proste: jeśli dokonany zostanie podział budżetu w partnerstwie (bo chyba o budżet partnerstwa, a nie projektu chodzi), to wszystko co pojawia się po stronie projektodawcy PO KL, jest wpisywane do budżetu wniosku PO KL.
102.	2.5 str.62	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Zasada podziału kosztów może zakładać transfer środków pieniężnych pomiędzy partnerami (jeden partner spełnia rolę wykonawcy w odniesieniu do wspólnych usług lub produktów)	Stwierdzenie zaprzecza istocie partnerstwa – albo jest się partnerem w projekcie albo wykonawcą.	Uwaga nieuwzględniona. Partner zagraniczny w takim przypadku staje się swoistym zleceniodawcą wspólnych usług/produktów, stąd też IZ i KIW rekomendują (co podkreśla Podręcznik) stosowanie zasady wzajemności. Niemniej jednak nie wyklucza się w specyficznych sytuacjach tego typu rozwiązania. Za każdym razem musi być to dodatkowo uzasadnione.
103.	4.5 str.65	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	„Zgodnie z art. 144 ustawy dotacja rozwojowa w części niewykorzystanej w danym roku budżetowym podlega zwrotowi do budżetu państwa na wskazany rachunek w terminie do dnia 15 lutego następnego roku lub w terminie 21 dni od dnia określonego w oporządzeniu Rady Ministrów.”	Zapis niepełny i niezgodny treściowo z Zasadami finansowania PO KL pkt 1.3.1.5 str.15.	Uwaga uwzględniona
104.	4.5 str. 65	Departament Europejskiego Funduszu	Kwestia zlecenia zadań podmiotom zewnętrznym w odniesieniu do ich celowości i efektywności (UFP)	-	Uwaga nieuwzględniona. Jest to wspomniane w kontekście Ustawy Prawo zamówień

		Spółecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	wymaga chociażby wzmianki o zasadzie konkurencyjności.		<i>publicznych.</i>
105.	4.5 str. 66	Departament Europejskiego Funduszu Spółecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Jeżeli w jako podstawę zarządzania finansowego podajemy SzOP PO KL to należy wspomnieć też o Planach Działań – dokumencie, który uszczegóławia kwalifikowalność wydatków oraz Wytucznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach PO KL.	-	Uwaga uwzględniona.
106.	4.5 str. 67	Departament Europejskiego Funduszu Spółecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Termin Instytucja Wdrażająca należy zastąpić terminem Instytucja Pośrednicząca/IP 2 lub IOK	-	Uwaga uwzględniona.
107.	4.5 str. 70	Departament Europejskiego Funduszu Spółecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Dokumentowanie wydatków - Wyjątkiem są jedynie koszty pośrednie rozliczane na podstawie ryczałtu, wkład niepieniężny oraz wkład wnoszony za pomocą wynagrodzeń pracowników wypłacanych przez stronę trzecią.	Wydatki te podlegają dokumentacji chociażby przez zatwierdzoną metodo- logię i udokumentowane koszty źródłowe, karty czasu pracy, wycenę nieruchomości (patrz tabela poniżej).	Uwaga częściowo uwzględniona. W kontekście kosztów pośrednich rozliczanych ryczałtem trudno uznać, iż mamy do czynienia z obowiązkiem udokumentowania wydatków, gdy mówimy o metodologii. Metodologia pokazuje czy poziom wydatków został przyjęty zgodnie z racjonalnymi przesłankami, a nie sam fakt udokumentowania wydatków (taki zapis znajduje się także w <i>Zasadach finansowania</i>

					PO KL).
108.	4.5 str. 71	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	...przechowywania pełnej dokumentacji wszystkich dokonanych transakcji finansowych dotyczących projektu ponadnarodowego do 31 grudnia 2020 r.	Propozycja dopisania konkretnej daty jako doprecyzowanie daty przechowywania dokumentów.	Uwaga uwzględniona. Dodano zapis odwołujący się do treści umowy o dofinansowanie.
109.	4.5 str.74	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	W takich sytuacjach dopuszcza się wydatki (...) spełniając ogólne zasady kwalifikowania wydatków w ramach PO KL. Propozycja dopisania: wydatki te powinny zostać ujęte we wniosku o płatność końcową	Doprecyzowanie zapisów	Uwaga nieuwzględniona. Tego typu wydatki wprowadzane do projektu są uwzględniane we wszelkich wnioskach o płatność, nie tylko we wniosku o płatność końcową. Są uwzględniane w momencie, kiedy pojawiają się w projekcie.
110.	4.5 str 72-75	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Parafraza pt. główne zasady finansowania jest niebezpieczna dla Wnioskodawców, gdyż nie zawiera wszystkich warunków przypisanych tym zasadom w dokumencie źródłowym – przesunięcia do 10 % wartości zadania (ale też nie powodują zwiększenia c-f, kosztów zarządzania i pomocy publicznej)	-	Uwaga częściowo uwzględniona. Uzupełniono zapisy.
111.	R.5 str. 76, 79	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Pomocnym narzędziem w tym zakresie jest tabela (patrz s....).	-	Uwaga uwzględniona.

112.	R.5 uwagi ogólne	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Większość zaleceń dotyczących zarządzania ryzykiem nie ma charakteru podręcznikowego nawet w wymiarze dobrych praktyk. Jedynie próba identyfikacji typowych ryzyk w projektach ponadnarodowych oraz wzmianka na temat jak szacować ryzyko (łącznie z tabelą) jest materiałem wartościowym w tym rozdziale. Tą część należałoby rozbudować o dostępne narzędzia zarządzania i oceny ryzyka.	-	Uwaga nieuwzględniona. Celem rozdziału było przedstawienie typowych ryzyk w projektach współpracy ponadnarodowej oraz sposobu ich szacowania.
113.	6. Jakie są metody monitorowania projektów współpracy ponadnarodowej? Od str. 82	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Zabrakło opisu specyfiki procesu ewaluacji.	W celu wyjaśnienia potencjalnym wnioskodawcom powinny zostać wykazane różnice pomiędzy monitorowaniem a ewaluacją.	Uwaga nieuwzględniona. Zgodnie z koncepcją Podręcznika spis treści nie zawiera rozdziału dotyczącego ewaluacji.
114.	R. 6.3 str. 87	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Wartości wszystkich wskaźników „rezultatów lekkich” mierzy się za pomocą profesjonalnych testów psychologicznych lub ankiet.	Propozycja dopisania innych narzędzi pomiaru wskaźników, aby nie sugerować iż te wskazane są jedynymi. Doprecyzowanie tej kwestii zgodnie z Podręcznikiem przygotowywania projektów w ramach PO KL.	Uwaga nieuwzględniona. Celem Podręcznika nie jest powielanie zapisów z innych dokumentów, w tym przypadku <i>Podręcznika przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów w ramach PO KL</i> . Zawarty tam opis narzędzi pomiaru wskaźników odnosi się również do projektów współpracy ponadnarodowej
115.	R.6 str.90	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd	„Zachęcamy wszystkich projektodawców, aby przemyśleli sposób monitorowania już na etapie opracowywania koncepcji projektu. Poprawi to wartość	Sformułowanie to wprowadza w błąd Wnioskodawców gdyż precyzyjnie opisany systemem monitorowania, a także szczegółowo określone wskaźniki rezultatów są warunkiem koniecznym dla pozytywnej oceny, a nie tylko czynnikiem wpływającym na uzyskanie wysokiej oceny.	Uwaga uwzględniona.

		Marszałkowski Województwa Lubelskiego	merytoryczną projektu oraz jego ocenę w trakcie konkursu. Projekty z precyzyjnie opisanym systemem monitorowania, a także szczegółowo określonymi wskaźnikami rezultatów są zazwyczaj wysoko oceniane."		
116.	R. 8.2 str. 97	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Klasyfikacja wyboru projektów w ramach PO KL. Kryteria dostępu zostały błędnie umiejscowione.	Kryteria dostępu mogą być oceniane na dwóch etapach: ocenie formalnej i ocenie merytorycznej.	Uwaga uwzględniona.
117.	8.2 str. 98	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Zachowanie zasady równości płci – „Trzeba udzielić 6 pozytywnych odpowiedzi na pytania sprawdzające, czy wypełniono odpowiednie kryteria w tym zakresie. Tylko wówczas uznaje się, że wymagania Standardu zostały spełnione."	2 pozytywne odpowiedzi zgodnie z Zasadami dokonywania wyboru projektów w ramach PO KL wystarczą aby wymagania Standardu zostały spełnione.	Uwaga uwzględniona.
118.	8.2 str.100	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	„Punkty strategiczne dolicza się do punktów z oceny merytorycznej tylko przy tych projektach, które spełniają wyżej opisane dwa kryteria (co najmniej 60 pkt merytorycznych stanowiących co najmniej 60% punktów w ramach każdej ocenianej kategorii)."	Należy dodać: od dwóch oceniających. Kolejny przykład jak nieprecyzyjne jest posługiwanie się dokumentami programowymi w Podręczniku.	Uwaga uwzględniona.
119.	R.8 uwagi ogólne	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa	Rozdział dotyczący wyboru projektów podobnie jak rozdział dotyczący kwalifikowalności powinien ograniczyć się do specyfiki oceny i wyboru projektów ponadnarodowych bez niepodręcznikowych wskazówek	-	Uwaga częściowo uwzględniona. Dodano zapis o kierowaniu się dokumentami programowymi i doprecyzowano zapisy związane z podziałem kosztów pomiędzy partnerami.

		Lubelskiego	typu „jeżeli chcesz zwiedzićaby wizyta była całkowicie legalna” oraz nieodpowiedzialnego parafrazowania dokumentów programowych obarczonego błędami jak chociażby wskazanymi wyżej.		
120.	Uwagi ogólne do dokumentu	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Proponuje się rozważenie przeniesienia zapisów dotyczących projektów współpracy ponadnarodowej z Podręcznika przygotowywania wniosków o dofinansowanie projektów ramach PO KL aby wszystkie niezbędne informacje dotyczące w/w kwestii znajdowały się w jednym dokumencie.		Uwaga nieuwzględniona. Celem Podręcznika nie jest powielanie i kopiowanie zapisów i informacji dotyczących projektów współpracy ponadnarodowej zawartych w innych dokumentach SR PO KL.